

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кредитно-економічний факультет
Кафедра банківської справи

Допустити до захисту
Завідувач кафедри _____
(підпис)

(прізвище та ініціали)
“ ____ ” ____ 20 ____ року

Дипломна робота

на здобуття
освітньо-кваліфікаційного рівня магістра

з теми : «Злиття та поглинання в банківській системі України»

Виконав: студент 6 курсу, групи 2
спеціальності 8.03050802
«Банківська справа»

Кочук В.А.

Керівник : к.е.н., доцент Тарасевич Н.В.

Рецензент:

ОДЕСА 2017

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСІВ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ.....	5
1.1. Сутність, мета та принципи процесів банківського злиття та поглинання.....	5
1.2. Необхідність та методи проведення реорганізації банківських установ.....	14
1.3. Позитивні та негативні наслідки процесів злиття та поглинання в банківському секторі.....	27
Висновки до першого розділу.....	33
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСІВ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ.....	34
2.1. Зарубіжний досвід розвитку ринку злиття та поглинань у банківській сфері.....	34
2.2. Дослідження етапів розвитку процесів злиття та поглинання в банківській системі України.....	48
2.3. Оцінка особливостей та структури процесів реорганізації у вітчизняній банківській системі.....	59
Висновки до другого розділу.....	68
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА СУЧАСНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАНЬ У БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ.....	69
3.1. Оцінка синергетичного ефекту процесу реорганізації банківських установ.....	69
3.3. Перспективні тенденції подальшого розвитку ринку злиття та поглинань вітчизняних банків.....	79
Висновки до третього розділу.....	88
ВИСНОВКИ.....	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	93
ДОДАТКИ.....	99

АНОТАЦІЯ

Предметом дослідження є реорганізація банків шляхом злиття та поглинання. Об'єктом дослідження є процеси злиття та поглинання в банківському секторі України.

Метою дослідження є вивчення теоретичних основ злиття та поглинання банків, розкриття діючої теорії та практики з проблемних питань процесів злиття та поглинання у банківському секторі, а також пошук шляхів їх подальшого розвитку.

Завданнями роботи є дослідити теоретичні основи сутності злиття та поглинань у банківській системі; проаналізувати етапи розвитку процесів злиття та поглинання в банківському секторі; дослідити особливості та структуру процесів реорганізації у вітчизняній банківській системі; оцінити зарубіжний досвід розвитку ринку злиття та поглинань у банківській сфері; запропонувати злиття двох банків та оцінити синергетичний ефект від цього; виявити напрямки подальшого розвитку ринку злиття та поглинань вітчизняних банків.

За результатами дослідження розкрита економічна природа та роль процесів злиття та поглинання у реструктуризаційних процесах банківської системи; надані рекомендації щодо ефективного процесу реорганізації банків.

Одержані результати можуть бути використані при подальшому аналізі рівня концентрації в банківській системі та стану ринку злиття та поглинання.

Рік виконання дипломної роботи – 2017 р.

Рік захисту роботи – 2018 р.

Ключові слова: злиття та поглинання, реорганізація банку, концентрація, консолідація капіталу, докапіталізація.

Дипломна робота містить 99 сторінок, 17 таблиць, 4 рисунка, список літератури з 62 найменувань, додатків.

ABSTRACT

The subject of the study is the reorganization of banks through mergers and acquisitions. The object of the study is the merger and acquisition processes in the banking sector of Ukraine.

The purpose of the study is to study the theoretical foundations of banks' mergers and acquisitions, to open the current theory and practice on problematic issues of merger and acquisition processes in the banking sector, as well as to find ways of their further development.

The tasks of the work are to investigate the theoretical foundations of the essence of mergers and acquisitions in the banking system; analyze the stages of the development of mergers and acquisitions in the banking sector; to study the features and structure of the reorganization processes in the domestic banking system; to appreciate the foreign experience of development of the market of mergers and acquisitions in the banking sphere; to offer a merger of two banks and to assess the synergy effect of this; to identify the direction of further development of the market of mergers and acquisitions of domestic banks.

According to the results of the study, the economic nature and the role of mergers and acquisitions in the restructuring processes of the banking system are disclosed; recommendations on effective bank reorganization process are provided.

The results obtained can be used for further analysis of the level of concentration in the banking system and the state of the mergers and acquisitions market.

Year of completion of thesis - 2017

Year of protection of work - 2018

Key words: mergers and acquisitions, bank reorganization, concentration, capital consolidation, pre capitalization.

Thesis contains 99 pages, 17 tables, 4 figures, bibliography of 62 titles, applications.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. На сьогодні банки України діють в умовах підвищеної ризикованості ринкового середовища, що ставить відповідні вимоги до забезпечення та підтримки їх фінансової стійкості. Світовий досвід і вітчизняна практика свідчать про активізацію процесів реорганізації окремих банківських установ, що виступає одним із чинників запобігання їх банкрутства та ліквідації. Такі тенденції характерні як для глобальних та інтернаціональних фінансових ринків, так і банківської системи України, в якій відбуваються процеси злиття та поглинання. Реорганізація банків за умов фінансової нестабільності розглядаються як дієві способи консолідації банківського бізнесу, підвищення його прибутковості та ефективності за рахунок досягнення конкурентних переваг, синергетичного ефекту, розширення масштабів діяльності, економії на витратах та освоєння нових сегментів ринку банківських продуктів і послуг.

Таким чином, актуальним є дослідження процесів злиття та поглинання банківських установ як одне з найпоширеніших методів розвитку фінансових установ. Стратегічною метою реорганізації банківських установ є підвищення фінансової стійкості вітчизняної банківської системи в цілому та окремого банку зокрема, забезпечення капіталізації банківської системи, стабільне функціонування платіжної системи, повернення довіри та захист інтересів клієнтів банківських установ, покращення фінансового стану та концентрації капіталу банків, розширення та покращення якості банківських послуг та продуктів, що в цілому позитивно вплине на економіку країни.

Метою дослідження є вивчення теоретичних основ процесів злиття та поглинання банків в сучасних умовах, розкриття діючої теорії та практики з

проблемних питань реорганізації банків України, а також пошук шляхів для її оптимізації.

Основними завданнями для розкриття даної теми є: дослідити теоретичні основи сутності злиття та поглинань у банківській системі; проаналізувати етапи розвитку процесів злиття та поглинання в банківському секторі; дослідити особливості та структуру процесів реорганізації у вітчизняній банківській системі; оцінити зарубіжний досвід розвитку ринку злиття та поглинань у банківській сфері; запропонувати злиття двох банків та оцінити синергетичний ефект від цього; виявити напрямки подальшого розвитку ринку злиття та поглинань вітчизняних банків.

Об'єктом дослідження виступає реорганізація банків шляхом злиття та поглинання.

Предмет дослідження являється сукупність теоретичних, методичних і практичних положень щодо процесів злиття та поглинання банків.

Наукова новизна: набули подальшого розвитку теоретичні засади визначення сутності процесів злиття та поглинання у банківському секторі; адаптовані методики реорганізації банків к умовам функціонування вітчизняної банківської системи; обґрунтовані рекомендації щодо подальшого розвитку ринку злиття та поглинання в банківській системі України.

Методологія дослідження. У процесі роботи використовувались такі методи досліджень: абстрактно-логічний – для аналізу наукової літератури; системної оцінки; статистично-економічний – для оцінку процесів злиття та поглинання; системного підходу – для обґрунтування висновків та надання пропозицій щодо оптимізації процесів реорганізації вітчизняної банківської системи.

Інформаційна база дослідження. Відносяться Закони України, інші нормативно-правові акти центральних органів влади, зокрема Постанови та Інструкції НБУ, монографічні дослідження та наукові публікації вчених-економістів; офіційні дані НБУ.

Практична цінність отриманих результатів дипломного дослідження полягає в поглибленні наукового обґрунтування особливостей процесів злиття та поглинання в сучасних умовах існування вітчизняної банківської системи.

ВИСНОВКИ

Характерними особливостями сучасного стану банківського сектора є високий рівень конкуренції, поглиблений процес концентрації і централізації банківського капіталу, а також глобалізація та інтеграція у фінансовій сфері. У вітчизняній банківській системі існує ряд проблем – неможливість забезпечити повною мірою реальний сектор довгостроковими кредитними ресурсами, запропонувати весь асортимент банківських продуктів і послуг за прийнятною ціною, надати сучасний рівень і лінійку банківських продуктів. Все це говорить про існуючі проблеми, які в майбутньому можуть привести до серйозних наслідків. В умовах глобалізації дані проблеми будуть звучати ще сильніше, оскільки вітчизняні банки ще не готові конкурувати на рівних із зарубіжними кредитними організаціями.

Необхідно відзначити, що банківський сектор потребує якнайшвидшого укрупнення, підвищенні капіталізації, концентрації капіталу, розширенні регіональної присутності, асортименту та підвищення якості наданих банківських продуктів і послуг. Тільки за такими умовами банки зможуть в повній мірі відповідати новим вимогам в умовах посилення міжнародної міжбанківської конкуренції. Крім того, низька капіталізація при зростанні активів і недоліків в регулюванні з боку НБУ можуть привести до того, що банківська система стане системно слабкою, що, в кінцевому рахунку, може послужити причиною настання кризових явищ.

Якщо ж провести висновки реструктуризації банківського сектора України, то вони не є однозначними. Найбільш видимим і відчутним наслідком дій НБУ є закриття значної кількості вітчизняних банківських установ. Причинами для цього були непрозора діяльність і неплатоспроможність даних банків. Головною перевагою для даних заходів в НБУ було зниження ризиків для

банківського сектора. Однак, при ліквідації даних банківських установ банківські ризики, навпаки реалізувались. В результаті цього підприємства втратили власні грошові кошти. Виплати домашнім господарствам з ФГВФО, в якого для цього не було своїх грошових коштів і вони були запозичені в держави через, за суттю, додатковий випуск грошей, що спричинило тиск на валютний міжбанківський ринок і привели до наступної девальвації національної грошової одиниці. Одночасно з очищенням банківського сектора, вчергове зменшилася довіра до нього.

На основі проведеного аналізу вітчизняної практики та зарубіжного досвіду процесів реструктуризації банківського сектора і реорганізації банківських установ можна зробити висновок, що низька ступінь капіталізації банків, неякісна будова їх активів, низький зв'язок з виробничою сферою економіки та інше визначили потребу і форми реструктуризації банківських установ в Україні.

На теперішньому етапі розвитку банківської діяльності відбуваються процеси концентрації капіталів. Істотною ознакою розвитку економіки є ріст великих банківських установ. Для раціоналізації діяльності і підвищення частки ринку банківські установи здійснюють вкладення у сучасні потужності через об'єднання власних банківських підрозділів. При даних умовах реструктуризація банківських установ відіграє важливу роль сприяючи банкам вирішити фінансову нестійкість, збільшити власний конкурентний запас.

Реорганізація здійснювалася у вигляді об'єднання банківських установ через поглинання та мала на цілі концентрацію капіталу з метою поліпшити конкурентні позиції та посилити діяльність.

Шляхом заключення договорів злиття і поглинання здійснилася переміна капіталів закордонних банків на вітчизняні інвестиції, цим самим посилюючи місце вітчизняного інвестора в банківській діяльності.

Дослідження міжнародного досвіду засвідчує, що ефективні програми з вирішення результатів кризи мали наступні елементи: швидке оцінювання наступних втрат з застосуванням стрес-моделей подій, які розвивалися, формування стимулів банкам швидко звільнювати власні баланси від проблемних активів і рекапіталізація банків через державні та приватні гроші.

Найбільш прийнятним, швидким для реалізації на даний момент являється метод підвищення рівня капіталізації за рахунок злиття та поглинання. Використання цього методу не тільки збільшить рівень капіталізації банків, а й сприятиме підвищенню їх інвестиційної привабливості, розширенню їх ресурсної бази та спектра послуг, зниженню операційних витрат та вартості послуг для клієнтів. Використання даного методу стає можливим і завдяки розробці Законопроекту, прийняття якого у найближчі часи значно зменшить строки та спростить процедуру процедури капіталізації та реорганізації завдяки суттєвому пришвидненню строків регуляторних та корпоративних погоджень, а також зменшення кількості документів, необхідних для отримання погоджень регуляторів - НБУ, АМКУ, ДФС, НКЦФБР.

Подальша реструктуризація банківської системи України має бути спрямована на дві цілі:

- забезпечення стабільності її роботи;
- поступове підвищення ефективності.

Для цього необхідно змінити механізм боротьби з ризиками у банківській системі: замість повального закриття банків необхідно створювати умови та сприяти їх злиттю та викупу інвесторами. Виставлені вимоги до зростання власного капіталу із забезпеченням гарантій інвесторам, особливо іноземним, дозволять знизити ризики не руйнуючи довіру та без втрат власних коштів для юридичних та фізичних осіб.

Наступним моментом у механізмі реформування є повернення довіри до національної валюти і сприяння дедоларизації вкладів. НБУ планує збільшити суми і частки депозитів у гривні до 80%, хоча механізм реалізації цих положень досі незрозумілий. Якщо і далі друкувати гроші для виплат Фондом гарантування вкладів, стабільності національної валюти не досягнути, а разом із тим і підвищення частки гривневих заощаджень.

Важливим кроком у реформуванні банківської системи має стати зменшення відсоткових ставок за депозитами і кредитами. НБУ в цьому напрямку планує затвердження відсотків на такому рівні: депозити (на рівні 3-4%); кредити (на рівні 7-8%). Україна є однією країною з небагатьох, де ставки за депозитами сягають 15% - 20%. На основі ставок за депозитами можна простежити тенденцію відсоткових ставок кредитних продуктів. Адже, зазвичай, при великих відсотках на депозит, ставки за кредитами теж високі. Проте, високі ставки по депозитах – є свідченням нестачі пасивів для здійснення своєї діяльності, низьку платоспроможність і потребують негайного втручання основного регулятора банківської системи. Спостерігається значна різниця між відсотками на депозит і під кредит. Крім цього, необхідно посилення як зовнішнього так і внутрішнього контролю над кредитними операціями. Необхідні вищі вимоги до позичальника, побудова нових якісно інших підходів до формування взаємовідносин з клієнтами. Банкам також доцільно відмовитися від стимулювання нерациональної економічної поведінки.

Можна виділити основні вектори подальшого розвитку реструктуризації банківської системи України, які враховуватимуть як потребу у забезпеченні її сталого розвитку так і інтереси населення України:

1. Припинення масового закриття банківських установ та перехід до політики їх об'єднання та поглинання шляхом застосування економічних важелів та стимулів.

2. Сприяння залученню іноземного капіталу в банківську систему України шляхом надання гарантій та створення сприятливого макросередовища.

3. Стимулювання повернення довіри населення до банківської системи України шляхом підняття суми гарантування вкладів (разом із зміною політики щодо проблемних банків це не призведе до збільшення суми виплат з ФГВФО).

Отже, вирішення зазначених проблем та використання виявлених можливостей сприятиме стабільному функціонуванню банківської системи, зменшенню можливості виникнення кризових ситуацій та підвищенню ефективності функціонування вітчизняної економіки в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Васильченко З. М. Комерційні банки: реструктуризація та реорганізація [Текст]: Монографія / З. М. Васильченко. – К.: Кондор, 2004. – 528 с.

2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.

3. Копилук Н. Ю. Механізм реорганізації банків у умовах фінансової нестабільності [Текст] / Н. Ю. Копилук : дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : спец. 08.00.08 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / Н. Ю. Копилук. – Львів, 2013. – 221 с.

4. Демафилис Д. Слияния, поглощения и другие способы реструктуризации компании [Текст] / Д. Демафилис [пер. с англ.] – М. : Олимп–Бизнес, 2007. – 960с.
5. Гохан Патрик А. Слияния, поглощения и реструктуризация компаний [Текст] / Патрик А. Гохан; Пер. с англ. – 4 изд. – М.: Альпина Паблишерз, 2010. – 741 с.
6. Рид Стэнли Фостер Искусство слияний и поглощений [Текст] / Стэнли Фостер Рид, Александра Рид Лажу; Пер. с англ. – М.: «Альпина Бизнес Букс», 2004. – 958 с.
7. Хардинг Д., Роувит С. Искусство слияний и поглощений. Четыре ключевых решения, от которых зависит успех сделки [Текст] / Пер. с англ. – М.: Гревцов Паблишер, 2007. – 256 с.
8. Волкова О. К. Зовнішні та внутрішні форми реструктуризації в комерційних банках [Текст] / О. К. Волкова // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.14. – С. 245-249.
9. Васюренко О. В. Банківський нагляд [Текст] / О. В. Васюренко, О. М. Сидоренко. – К. : Знання, 2011. – 502 с.
10. Вовчак О. Д. Види і класифікація банківської конкуренції [Текст] / О. Д. Вовчак, В. Ф. Халло // Фінанси України. – 2008. – № 12. – С. 89-96.
11. Вовчак О. Д. Вплив глобалізаційних процесів на форми та методи реструктуризації банків в Україні [Електронний ресурс / О. Д. Вовчак // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2010. – № 1(48). – С. 3-9. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Nvnudpsu/2010_1/2010_1_Vovchak.pdf.
12. Вовчак О. Д. Кредит і банківська справа [Текст] : підручник / О. Д. Вовчак, Н. М. Руцишин, Т. Я. Андрейків. – К.: Знання, 2008. – 564 с. 125

13. Вожжов А. П. Процессы трансформации банковских ресурсов : монографія [Текст] / А. П. Вожжов. – С.: СНТУ, 2013. – 339 с.
14. Вядрова І. М. Реорганізація та реструктуризація комерційних банків: [Текст] Спец. 08.04.01: Дис. канд. екон. наук: - фінанси, грошовий обіг і кредит / Вядрова І.М. // Українська академія банківської справи Національного банку України. - Суми, 2001. - 200 с.
15. Кашка І. С. Реорганізація комерційних банків на сучасному етапі [Текст] / І. С. Кашка // Інституційний репозитарій Державного вищого навчального закладу «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана». – 2010. – №5. – С. 226–232.
16. Тешева Л. В. Основні тенденції та пріоритети реорганізації підприємств, спрямованої на їх укрупнення в умовах інституційних трансформацій [Електронний ресурс] / Л. В. Тешева, О. І. Невдачина, М. І. Гарапко // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. – Т. 21. Вип. 2. – С. 178- 181. – Режимдоступу : file:///C:/Users/pc/Downloads/Vonu_econ_2016_21_2_40%20(1).pdf.
17. Краснова І. В. Стратегічна реорганізація банківської системи України [Текст] / І. В. Краснова, А. В. Нікітін // Економіка сьогодення: актуальні питання і перспективи. – 2013. – № 2. – С. 69-79.
18. Волохата В. Є. Реорганізація та реструктуризація банків в умовах глобалізаційних та євроінтеграційних процесів [Електронний ресурс] / В. Є. Волохата, Ю. П. Пащенко // «Молодий вчений». – 2014. – № 11. – С. 46- 50. – Режим доступу:file:///C:/Users/admin/Downloads/molv_2014_11(14) __11%2.pdf.
19. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : закон України : прийнятий 07.12.2000 р. № 2121-III / Верховна Рада України. – Офіційний текст. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14>.

20. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс] : закон України : прийнятий 23.02.2012 р. № 4452-VI / Верховна Рада України. – Офіційний текст. – Режим доступу до закону : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>.

21. Пащенко Ю. П. Застосування зарубіжного досвіду реорганізації та реструктуризації банків для оптимізації банківської діяльності в Україні [Електронний ресурс] / Ю. П. Пащенко // Ефективна економіка. – 2015. – № 12. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4635>.

22. Ковалюк А. О. Фінансове регулювання реструктуризації комерційних банків в Україні [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Андрій Олексійович Ковалюк. – Львів : Б. в., 2010. – 24 с.

23. Копилук Н. Ю. Механізм реорганізації банків у умовах фінансової нестабільності [Текст] / Н. Ю. Копилук : дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : спец. 08.00.08 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / Н. Ю. Копилук. – Львів, 2013. – 221 с.

24. Міщенко В. І., Шаповалов А. В., Салтинський В. В., Вядрова І. М. Реорганізація та реструктуризація комерційних банків: Навч. посіб. - [Текст] / В. І. Міщенко, А. В. Шаповалов, В. В. Салтинський, І. М. Вядрова. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 216 с.

25. Осадчий І. А. Вплив кризових явищ на форми проведення реструктуризації і реорганізації вітчизняних банків у сучасних умовах [Текст] / 129 І. А. Осадчий // Вісник Університету банківської справи Національного банку України : зб. наук. праць. – 2010. – № 3(9). – С. 172-175.

26. Шелудько Н.М. Реструктуризація банківського сектора в умовах світової фінансової кризи: міжнародний досвід і доцільність його використання в Україні [Текст] / Н.М. Шелудько // Економіка і прогнозування. – 2009.— № 1. – С.24-34.
27. Одінцова Н. Г. Реструктуризація в процесі управління банківськими установами [Електронний ресурс] / Н. Г. Одінцова // Екзистенційні та комунікативні питання управління: матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції, м. Суми, 23-25 січня 2014 р. - Суми: Сумський державний університет, 2014. – Ч.2. – С. 101-105. – Режим доступу : http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/34613/1/Odintsova_restructurin%20of%20a%20bank.pdf.
28. Другов О. О. Реструктуризація банківської системи України: сучасний стан та перспективи [Текст] / О. О. Другов, О. В. Прийма // Фінансовий простір. – 2015.— №4(20). – С. 40-48.
29. Бойко Ю. Сутність, ознаки та прояви концентрації банківського капіталу [Текст] / Ю. Бойко // Вісник ТНЕУ. – 2010. - № 1. – С. 7-14.
30. Волкова О. К. Зовнішні та внутрішні форми реструктуризації в комерційних банках [Текст] / О. К. Волкова // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.14. – С. 245-249.
31. Скоробогач О. Стан і тенденції розвитку процесів злиття і поглинання у банківській системі України [Текст] / О. Скоробогач // Вісник Української академії банківської справи. – 2011. – № 1(30). – С. 62-66.
32. Горбатюк Л. А. Ринок злиттів і поглинань у банківському секторі України: сучасний стан і перспективи розвитку [Текст] / Л. А. Горбатюк // Бізнесінформ. – 2014. - № 5. – С. 352–357.

33. Однороженко Т. В. Класифікація процесів злиття та поглинання у банківському секторі / Т. В. Однороженко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>.
34. Філонова І. Б. Методи злиття і поглинання вітчизняних банків іноземними інвесторами [Текст] / І. Б. Філонова // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. - № 23. – С. 14–17.
35. Степаненко Б. Інтернаціоналізація банківського сектору України: ціна й методи злиття та поглинань [Текст] / Б. Степаненко // Економіст. – 2010. - № 1. – С. 12–16.
36. Роуз П. С. Банковский менеджмент [Текст] / П. С. Роуз. - М.: Дело, 1995. – 768 с.
37. Розвиток банківської системи в умовах формування нової архітектури фінансового ринку [Текст]: Монографія / [За ред.. В. В. Коваленко]. – Одеса: Видавництво «Атлант», 2012. – 765 с.
38. Міщенко В. Міжнародний досвід реструктуризації банківської системи за участі держави [Текст] / В. Міщенко, А. Петріна // Вісник Національного банку України. – 2011. – № 4. – С. 12-17.
39. Бабченко О. Міжнародний досвід регулювання фінансових кризових явищ [Електронний ресурс] / О. Бабченко // Вісник КНТЕУ. – 2011. – №4. – С. 51-61. – Режим доступу : <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2011/04/6.pdf>.
40. Савчук О. Успішна політика іноземних країн у стабілізації фінансової сфери [Електронний ресурс] / О. Савчук // Європейський інформаційно-дослідницький центр. – 11 с. – Режим доступу : <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28948.pd>.

41. Коваленко В. В. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи [Текст] : монографія / В. В. Коваленко, О. В. Крухмаль. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – 198 с.
42. Доналд Д. Слияния, поглощения и другие способы реструктуризации компании: Учеб. пособие. - [Текст] /Д. ДоналдПер. с англ.– М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2007. -960 с.
43. Про особливості реорганізації банку за рішенням його власників [Електронний ресурс]:положення, затверджене постановою Правління Національного банку України від 27.06.2008, № 189. - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>.
44. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.
45. Офіційний сайт М&А в Україні[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mergers.com.ua>.
46. Дані фінансової звітності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.
47. Про збільшення капіталу банків України [Електронний ресурс]:положення, затверджене постановою Правління Національного банку України від 04.02.2016, № 58. - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>.
48. Словарь иностранных слов: [Более 4500 слов и выражений][Текст] / [ред. Н. Г. Комлева]. –М.: ЭКСМО, 2006. – 669 с.
49. Словарь бизнес-сленга Е. Погребняка и А. Слободника [Электронный ресурс]. - Режим доступа:<http://igordmit.narod.ru/Story4/75.html>.

50. Коупленд Т., Колер Т., Муррин Дж. Стоимость компаний: оценка и управление[Текст] /Т. Коупленд, Т. Колер, Дж. Муррин Пер. с англ. – М.: Олимп-Бизнес, 2005. – 576 с.
51. Хакен Г. Тайны природы. Синергетика: учение о взаимодействии[Текст] / Г. Хакен. –М. – Ижевск: Ин-т компьютерн. исслед., 2003. – 350 с.
52. Ткачук Н. Синергетичний ефект в операціях злиття і поглинання банків: особливості оцінки та визначення [Текст] / Н. Ткачук //Вісник НБУ. – 2010. - № 2. – С. 36–40.
53. Офіційний сайт банку ПАТ «КБ «Фінансовий партнер» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.bank-fp.com.ua/>.
54. Офіційний сайт банку ПАТ «Банк Інвестицій та заощаджень» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.bisbank.com.ua/>.
55. Момот Т. Оцінка вартості бізнесу: сучасні технології [Текст] /Т. Момот. – Х: Фактор, 2007. – 224 с.
56. Дані річної фінансової звітності ПАТ «Банк Інвестицій та заощаджень» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bisbank.com.ua/images/general/binder111.pdf>.
57. Дані річної фінансової звітності ПАТ «КБ «Фінансовий партнер» [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.bank-fp.com.ua/images/stories/wa_tools_collection/path_c2ca656e0a46f3ef53ec390766d6aaed.pdf.
58. Концентрація банківського капіталу в Україні: управління і досвід [Текст]: Монографія / [О.Д. Вовчак, Ю.О. Бойко]. - за наук. ред. д.е.н., проф. Реверчука С. К. – Львів: «Растр-7», 2012. – 192 с.

59. Лисенко М. Я. Перспективи консолідації банківської системи України [Текст] / М. Я. Лисенко // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2015.-№ 27. – С. 430-435.
60. Розвиток банківської системи України як основа реалізації стратегії економічного зростання [Текст] : монографія / За ред.. д. е. н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – 384 с.
61. Нетесаний Ю. Сучасний стан ринку злиттів поглинань України [Текст] / Ю. Нетесаний // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 11. – С. 79- 81
62. Чайковський Я. І. Реорганізація банків як напрямок реформування банківської системи України [Текст] / Я. І. Чайковський // Наука молода. – Збірник наукових праць молодих вчених Тернопільського національного економічного університету. – 2015. – Випуск 23. – С. 112-119.